

Нахлік О. М.

ЕВОЛЮЦІЯ ЛІРИЧНОЇ ГЕРОЇНИ ОКСАНИ ЛЯТУРИНСЬКОЇ

Анотація. Хронологічно висвітлюється духовий шлях ліричної героїні української поетеси-емігрантки Оксани Лятуринської (1902–1970) – від максималізму до філософізму. На матеріалах поетичних збірок «Гусла» (1938), «Княжа емаль» (1941), «Веселка» (1955), «Бедрик» (1956), «Ягілка» (1971), «Туга» (1983), «Чар-зілля» (1983), ліричної прозової автобіографічної збірки «Материнки» (1946) простежуються як зміна настроєвості (від ідеалістичних молодечих бажань, поривів, сподівань, самоствердження до розчарувань, та все ж – до незламності пошуків виходу, безсмертя в пантеїзмі, до творення власного авторського міфу, написання «Молитов»), так і різні способи вираження цієї настроєвості: мовленням власне авторки, ліричної героїні, рольових персонажів. Виокремлюється наскрізний збірний, триєдиний образ напівказкової «царівни» – alter ego авторки / високодухової Жінки / України. Акцентується на потенціалізмі (термін Віктора Франкла) поезії Лятуринської.

Ключові слова: Волинь, князівська Русь, туга за Батьківщиною, авторський міф, флористична образність, фольклоризм, християнство, пантеїзм, язичництво, Ісус Христос.

Інформація про автора: Нахлік Оксана Мирославівна, кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник (вчене звання), старша наукова співробітниця (посада), Інститут Івана Франка НАН України (Львів).

E-mail: oksnakhlik@ukr.net

Nakhlik O.

EVOLUTION OF THE LYRICAL HEROINE BY OKSANA LIATURYNKA

Abstract. The article chronologically highlights the spiritual path of the lyrical heroine of the Ukrainian poetess-emigrant Oksana Liaturynska (1902–1970) – from maximalism to philosophism. On the materials of the poetry collections «Husla» (1938), «Kniazha emal'» (Princely Enamel, 1941), «Veselka» (Rainbow, 1955), «Bedryk» (1956), «Yahilka» (Vesnianka, 1971), «Tuha» (Sorrow, 1983), «Char-Zilla» (1983), the lyrical prose autobiographical collection «Materynky» (Marjoram, 1946) main changes of the emotional tone and mood (from idealistic youthful desires, impulses, hopes, self-assertion to disappointments, and yet – to the indestructibility of search a way out, immortality in pantheism, to the creation of the author's proper myth, the writing of «Molytyv») have been examined. Attention is also directed to various ways of expressing these emotional tones: including the speech of the author, the lyrical heroine and role-playing characters' speech. A central, collective, trine image of the semi fairy tale «princesses» – alter ego of the author / the highly spiritual Woman / Ukraine is distinguished. The emphasis is on the potentiality (the term of Victor Frankl) of Liaturynska's poetry.

In the books «Husli» and «Kniazha emal'» Liaturynska already manifested the main mood, motifs and tasks of all her creativity: courage, tenderness and nostalgia; the inseparability of civil and intimate, personal, historical and folkloric-mythological; the desire to preserve and glorify the cultural heritage of Ukraine (pagan, Christian, princely), to affirm force, will, state ideal – so desirable for the scattered sons and daughters of the Fatherland. The master of veiled confession expressed her own intimate feelings through landscape sketches, generalized folk-man-made images, in particular masculine. She also presented the memories of the childhood enriched with folk motifs. Later Liaturynska became a poetess of floristic imagery: namely, used personified dialogues of flowers or tender, dynamic, rhythmic author's descriptions of their actions, coordinated with the seasons of the year – from spring to autumn – for instance, in the collection «Yahilka» (synonym to «vesnianka»); composed monologues of the medicinal plants (in the collection «Char-Zillia»).

Particular attention is paid to the masterpiece of Liaturynska – the poem «Yeronym» (1848) – historiosophical-religious meditation with a main image of the narrator – the ascetic-monk Yeronym, the chronicler of the «difficult days» of the post-war world. Under Yeronym's mask can be identified the author's face with her recognizable exclamatory intonation, distinct imagery. The female nature of the poetess prevails over the rather obscure male image of the monk, whose figure is made fragmentarily, with the transitions into polyphonic personal feelings.

Liaturynska managed to create a unique artistic-verbal pantheistic, historical, religious, philosophical and mythological world in which ritualism, rituality, harmony or sorrow for them prevail, a world in which strong, integral and cultural man and an ideal Ukrainian state become consolidated. The material in this article can contribute to further detailed study of the variable and multi-voiced poetry of Oksana Liaturynska.

Key words: Volyn, princely Rus, sadness for the Motherland (nostalgia), author's myth, floristic imagery, folklorism, Christianity, pantheism, paganism, Jesus Christ.

Information about author: Nakhlik Oksana, candidate of philology, senior researcher, Ivan Franko Institut of the National Academy of Sciences of Ukraine (Lviv).

E-mail: oksnakhlik@ukr.net

Nachlik O.

EWOLUCJA LIRYCZNEJ BOHATERKI OKSANY LATURYŃSKIEJ

Streszczenie. Prześladowano twórczą ścieżkę lirycznej bohaterki ukraińskiej poetki Oksany Laturyńskiej (1902–1970) – od maksymalizmu do filozofizmu.

Słowa kluczowe: Wołyń, książę Ruś, tęsknota za Ojczyzną, mit autorski, florystyczne obrazy, folklorizm, chrześcijaństwo, panteizm, pogaństwo, Jesus Chrystus.

Nota o autorze: Nachlik Oksana, kandydat filologii, starszy pracownik naukowy. Instytut Iwana Franki NAN Ukrainy (Lwów).

E-mail: oksnakhlik@ukr.net

Шлях ліричної героїні Оксани Лятуринської (1902–1970) — один з універсально-архетипних: від бадьорих, сміливих, оптимістичних максималістських юнацьких бажань, поривів, сподівань, кокетливо-задерикуючого самоствердження – до дальшого розчарування, відчуття подоланості «ворогом злим» [2, с. 250] (внутрішнім, душевно-тілесним і зовнішнім, суспільно-політичним), затихання, згасання, та все ж – до незламності, пошуків виходу, безсмертя в пантеїзмі:

*Зійти травинкою, шуміти в кронах,
Знов до праматірнього впасти лона
І знову народитися <...>
(надрук. 1957) [2, с. 344];*

до творення власного авторського «міту», відчуття «Вічності» [2, с. 344] (поетична мініатюра «Епілог», надрук. 1951), написання «Моливтов» (їх, однойменних, 14).

Із віршописанням Лятуринська попрощалася (очевидно, в середині 1950-х) гідно, як і починала: потенціалістичним мотивом розчинення особистості в Природі (поетична мініатюра «Остання пісня»). Однак перед цим лаконічним метафоричним, афористичним шедевром, підсумком власного активного буття («Літо хороше було. / Аж до деньця спито / срібне джерело» [2, с. 263]) поетеса явила один із найвищих своїх осягів – твір «Єроним» (нап. 1946 р. в Німеччині; прозове авторське «Післяслово» дописане 1956 р., III і IV «глави» опубл. 1948 р. в журн. «Арка»; складається із заспіву, вступу, 15-ти «глав»). У невластивому цій мисткині жанрі по-

еми – потужний, експресивний, болісно-гнівний вибух-крик (із численними знаками оклику і запитання), широкомасштабне, поліфонічне, потенціалістичне, історіософсько-релігійне медитування вселюдського, понадчасового значення. Перше речення заспіву – алюзійна аплікація на Гераклітове «...Усе тече» [2, с. 299]. Далі – животрепетне запитання й роздуми (в дусі Тичинино-го «За всіх скажу, за всіх переболію»), прагнення пізнати правду:

*У всесвіті безмежнім хто ми? –
Тих розважань за стосом стос.
Підлеслюймося: ми – мікрокосм,
свій цільний світ у собі кожен,
і в душах наших – подих Божий...
А ти над догмами тужи:
якби ж то не було тут лжі!.. [2, с. 299].*

Багатозначне «ти» тут стосується як поетеси-мисленниці, так і читача, якого вона спонукає до співпереживання, так і стрижневого рольового наратора – ченця-схимника Єронима, літописця «трудних днів» повоєнного світу.

За маскою Єронима чітко вимальовується сама Лятуринська з її упізнаваною окличністю, скупкою, але чіткою образністю, зростанням від язичництва до християнства:

*О, дай, як Несторові, хист,
щоб мій язик був проречист,
щоб карбував діла без злоби!
Словам – суворість і глибінь,
як каже тут чернечий чин
та й суті як би не затьмарить!*

<...>

Благослови мій щирий труд,
відкрий і очі, і серця!
Довівши глави до кінця,
Мій Творче, славен будь! [2, с. 299–300].

Понад те, жіноча природа поетеси прева-лює над доволі-таки невиразним чоловічим об-разом ченця, котрого декларує, проте творить фрагментарно (як-от у «Главі III»), з перехода-ми у поліфонічні особистісні (й водночас не-проминальні загальнолюдські) почуття. Вони відчитуються і в попередній цитаті, і в наступ-них рядках:

Це літа року Божого такого
табори по містах Тіроль, Бавар...
Там люди без отчизни, без нічого
офіри гнівних страшних Божих кар.

За ними – чорні згарища руїни,
а душі полонив смертельний жах.
Назад іти? – Там гірше, ніж в пустині!
Куди ж веде, де, Боже, їхній шлях? [2, с. 300].

Особливо впізнавана (і змістом, і формою) Лятуринська у зворушливому глибинному афоризмі «Нема отчизни? – Іншої не треба! / Ніколи не вросте у серце чужина. / Хай ще і ще нас Бог карає з неба, – / Отчизна в світі є лише одна!» [2, с. 301]. Не можу не зачитувати й ше-девральне продовження цієї вистражданої му-дрості, яке асоціюється передусім із сокровен-ними «Материнками» (про них – далі):

Спробуй-но ти – зі серця Рідну
[отчизну. – О. Н.] витни,
напризволяще кинь і в світ іди! –
вона з тобою маревом блакитним
усюди піде, де не ступиш ти [2, с. 302].

Вияв невідступної тривожної ностальгійної ноти – у надзвичайно жіночному (а може, уні-версальному) маренні-сні про рідний дім, «милі руки неньки» («Глава IV»; нагадаю, що Лятурин-ська – ще й обдарована майстриня-писанкарка):

...А світ увесь – як писанка яскравий.
З тобою йде він і за межі сну.
Там веселкові мерехтять заграви.
Пливеш, пливеш у казку чарівну... [2, с. 307].

Варто згадати також, що в Лятуринської є віршова збірка «Веселка», і зазначити, що втеча від жорстокої реальності в обнадійливу ілюзор-ність – характерний хід поетеси.

Прозраджується Лятуринська-авторка й епіграфом до «Глави VI» з улюбленого Юрія Да-рагана («Бисть тишина – в Щипюрні у шпиталі <...>» [с. 309]).

Ще один художній засіб поетеси – погляд збоку на свого стрижневого персонажа:

Літописи ще не написані, новітні,
за червні, липні, грудні, березні, за квітні...
а року Божого такого... Ченче, стій!
Ти подери хутчій записаний сувій!

Він так гнобить твій дух,
так тяжко серце ранить,
мов вийшов той, кого прозвали Окаянний,
Кого і церква викляла й народ прокляв.
Не заглядай до тих тяжких понурих глав!

Як радо б затаїв від всіх тихцем у собі
і скреслив літописець глави, роки й доби,
щоб часом не упав анатема проклін
на голови майбутніх наших поколінь!
[2, с. 311–312].

Таким чином Лятуринська повсякчас потвер-джує свою неухильну присутність / посутність, коли зболено тужить на чужині в тяжких емігра-ційних умовах за Батьківщиною, родиною, ми-лосердям, мріє «радісно вернутися додому» [2, с. 304], маніфестує свій ідеал: «Єдин народ, єдина віра і язик єдин» [2, с. 314], застерігає від «насил-ства» Сатани [2, с. 319]. У «Післяслові» мисткиня-мисленниця влучно визначає «найстрашнішу за-грозу більшовизму»: «скалічення людської душі» [2, с. 320]; небезпідставно припускає, що «можли-во, незабаром доведеться розпачати <...> не тіль-ки над “загубленою українською людиною”, а й взагалі над будь-якою людиною», виявляє своє – і Єронимове – завдання: розбудження приспаного «Божого начала» в кожній людині [2, с. 321].

Молода Лятуринська – багатоголоса, притому мовить водночас за всіх: за себе (авторку), ліричну або рольову героїню, Батьківщину, зокрема рідну Волинь. Так само майстерно, високохудожньо пе-реплетені в її творах реалії історичні, фольклорні, міфічні; дійсність і вигадка. Те, що не пережила насправді, те прочула в уяві: кохання (вірші «До-

ріжки саду – в золотих цятках...», «Із саду тихо залями пройду...», «Так тужно, тужно серцю. Пробі!..»), материнство («Люляй, люляй, сину!..»).

Уже в двох перших поетичних збірках, виданих у Празі, – «Гусла» (1938) і «Княжа емаль» (1941) – заманіфестувала основні настрої, мотиви й завдання усієї своєї творчості: мужність, ніжність і тугу; нероздільність громадянського й інтимного, особистісного й фольклорно-міфологічного; прагнення зберегти, прославити культурну спадщину України (язичницьку, християнську, князівську), словесно ствердити такі бажані для розпорошених синів і доньок Вітчизни силу, волю, державницький ідеал. Уже в «Гуслах» (вірші «Знаю казку, знаю дивну...», «В мене з глини чорний півник...») з'являється характеристичний, згодом – наскрізний у її творчості, триєдиний, символічний, уявний збірний образ напівказкової «царівни» – alter ego авторки, високодухової Жінки / України – хоч «далекої» [2, с. 117], сумної, приспаної ворогом – «чорним півником» [2, с. 118], але охопленої сподіванням, очікуванням «лицаря»-визволителя [2, с. 117].

Лятуринська – майстриня завуальованої сповідальності: власні інтимні переживання висловлювала через пейзажні замальовки, узагальнені народнопісенні образи, зокрема чоловічі. Уже в «Гуслах» сягнула висот потенціалізму (термін Віктора Франкла, який означає самозречення, вихід за межі особистісного «я»):

*Якби бажать чогось,
якби волить мені –
плисти б лебедею
по морю синьому,
об землю вдаритись
та соколицею,
злетить орлицею
попід оболочи, погнатись хвилею,
розбитись бурєю
і понад берегом
заскигнить чайкою [2, с. 110].*

Стиль «Гусел» – лаконічний, динамічний, точний, влучний, метафоричний; образність – свіжа, пишна, зрима, відчутна грайлива, як ось:

*Встелю килимом ослін.
Відіб'ється відо стін
зелень, жовтень і червіль
ніби весен первіль.*

*Білий застіл дам на стіл,
мед липневий злотих бджіл,
грона винограду
з заповідник-саду.*

*На черині – жар-вогонь.
І з теплом жарких долонь
вийду на помостя
вижидати гостя [2, с. 111].*

Збірка «Княжа емаль» присвячена «Світлій пам'яті Юрія Дарагана», чії давньоруські мотиви Лятуринська підхопила, продовжила, благоговійно називаючи його у спогадах: «ладо синьоокий» [2, с. 535] (уявляла його поставним світловолосим русичем, хоча насправді був худорлявий, чорнявий, схожий на грузина).

Історичний діапазон образності збірки – від кам'яної доби (цикл «Печерні малюнки») до тогочасних спогадів-фантазій Лятуринської про втрачену батьківщину (цикл «Волинська майоліка»). Поетичний стиль – відповідно до настроєвості й тематики: то суворий, ощадний, точний, карбований, а то – розлогий, барвистий, ліричний. Неповторне плетиво настроїв: войовничість, навіть мстивість і – туга; ностальгія, розпач і – спротив долі, а також інтимне, ледь еротичне – більше міраж, ніж реальність: «Він був – не був» (вірш «Ввижався витязем у сні...»). Квінтесенція збірки (як і всієї творчості Лятуринської) – у поетичній мініатюрі «На варті»: «Я попів бороню батьків, / героїв славу, честь борців» [2, с. 79].

1955 року обидві збірки були перевидані в Торонто однією книжкою, куди ввійшла ще збірка «Веселка», під загальною назвою «Княжа емаль». У передмові до збірки Євген Маланюк назвав Лятуринську «однією з найяскравіших “жон руських”» [2, с. 75], відзначив подібність стилів Лятуринської та Олега Ольжича у суворій ощадності слова, емблематичності виразу й духові історизму. Маланюк-поет зворушливо, тонко, влучно розкрив основні риси мисткині: мудрість, віру, гідність, стриманість, правдивість, іронічність, вибраність, самотність – у віршовій мініатюрі «Камінь» (1941), присвяченій Лятуринській; її ефемерність, казковість – у вірші «Волинське» (того-таки року).

*Аж пуца зашумить волинська,
Й на оксамит та златоглав*

*В сап'янях легких Лятуринська
Виходить годувати пав.*

*Ворожить про весну колишню,
Любов вцілює в слова
І випускає сокіл-пісню
З гаптованого рукава [3, с. 484–485].*

Дивним чином Маланюкові слова характеризують як саму поетесу, так і її ліричну героїню.

Збірка «Веселка» складається із двох однойменних розділів «Коло». Перший відкривається глибоко особистісним, із трагічним надломом, віршем-присвятою «Мамі» – широку сповіддю доньки найріднішій людині. Спогади про дитинство, збагачені фольклорними мотивами, сягають вершин уселюдського (поезії «Сирітка», «Вітряниця»), концентруються в афоризми:

*Щастя – папороті квітка:
жаром зацвітає.
Зацвітає квітка зрідка,
де? – не кожен знає.*

*Сива байка світом бає:
щастя не вкувати.
От обійдеш вколо краєм –
стрінеш біля хати [2, с. 151].*

У цьому самому розділі, крім поезій для дорослих, є й вірші для дітей. Здається, тільки діти і Лятуринська вміють так природно поєднувати сльози й сміх («Хтось приходив, хтось чужий», «Двадцять другого березня», «У Бога на подвір'ячку», «Колісанка», «Летять лелеки», цикли «Літній сонцезворот», «На четвер зелений» та ін.). Тут-таки – і пейзажні замальовки («Березіль»), і переклади з Лариси Геніюш та Габрієли Містраль, і присвяти друзям: «Серпень» (Євгенові Маланюку), «На труну Ольжичеві» (останні дві, на жаль, дещо силувані, декларативні).

Другий розділ «Коло», присвячений «Сестрам», увібрав у себе ліричні й жартівливі, а то й іронічні, фрагменти, роздуми про весняну дівочу долю: пошук пари («Сім зірок, одне весельце...»), залицання («Скажи, стократно...»), зваблювання («Ярною прийшла весна»), сватання («Ярило»). Метод творення аналогічний – фольклорно-особистісний. Розділ також збагачений

перекладами на дівочо-весняну тематику з Лариси Геніюш, Вацлава Ченєка Бендла, Марії фон Ебнер-Ешенбах та Карела Яромира Ербена.

Одну з подарованих тризбірок Лятуринська підписала так: «Юрію Шерехові авторка в тузі промовляти до сердець» [4, с. 62].

Єдина поетична збірка Лятуринської для дітей – «Бедрик» (синонім до «сонечко»-жучок; написана на початку 1940-х, видана 1956 р. у Вінніпегу), з ліричною, ностальгійною прозовою передмовою і малюнками авторки, – демонструє щораз більшу заглибленість поетеси у свій внутрішній, світлий, затишний, динамічний уявний простір-спогад, фантазію про життя хуторянських дітей: жучки, рослини, тварини, деталі краєвидів, ігри, іграшки, фольклорні персонажі й... зовсім немає дорослих. Вірші збірки об'єктивні, ритмічні; прості, доступної форми.

Пізня Лятуринська – поетеса флористичної образності. Посмертна поетична збірка Лятуринської «Ягілька» (синонім до «веснянка») (Вінніпег, Нью-Йорк, 1971), видана стараннями передусім Оксани Соловей, – це вже самі рослини: «Підсніжники», «Братки», «Айстри» тощо – усього 44 персоніфіковані діалоги квітів або пестливі, динамічні, ритмічні, ігрові авторські описи їхніх дій, узгоджених із порами року: від весни до осені. Віршова мініатюра «Нарциз» присвячена Василеві Барці, «Плакун чи польовий льонок» – Уласові Самчуку.

Невидані поетичні збірки Лятуринської «Туга» і «Чар-зілля» увійшли до цитованого видання [2].

«Туга» починається ностальгійним віршем-присвятою «Хутору "Ліс"», рядки якого імітують плач / схлипування: «Вже... ой, вже любитки зоряно / не цвітуть в вікно. / Сте... ой, стежечки заорано / вже давним давно!» [2, с. 231]. Далі – вже впізнавані, на жаль, роблені, вихолощені й декларативні «рослинні» мініатюри – основний складник останнього періоду віршотворчості Лятуринської: «Ряст», «Калина», «Троянда», «Незабудька» тощо, усього 22 мініатюри з двох-чотирьох строф; до мініатюри «Півонії» (про неминуче «в'янення» [2, с. 232] людського життя) – епіграф із Дарагана: «Так червоніє кров півоній...» [2, с. 241].

Україна / Жінка / alter ego так і не дочекалася сподіваного / міфічного, «зовнішнього», «прийдешнього» «визволителя / рятівника»:

*Я тишею, безсиллям хвора.
<...>
Літа я сплю, подолана царівна.
Хто прийде, збудить хто, міцний і владний?
Хто, хто життя внесе у царство
це завмерле? –*

риторичні запитання самотньої «Зачарованої царівни» [2, с. 250] Лятуринської залишилися без відповіді.

Інші вірші «Туги», зокрема «Пісня про перстень» («Перстень спадковий, гей, не згубім!»), – відгомін свіжих, сильних, пишних «Гусел»; «Рік 1648–1918» (нап. 14 січня 1948 р.) – підсумок української історії з інерційною вже надією на «суверенну Державу» [2, с. 253]; якщо присвячена Ольжичеві «Сага» – штучна й невиразна, то мініатюра «Олені Телізі» – відчутно тепліша, характеристичніша, викінчена. Явно автобіографічний цикл із двох поезій «Друзям» – тим, яких втрачала. У вірші «В день героїв», написаному після відвідин «вояцького» (з Другої світової війни) кладовища в Англії, вчувається власна туга Лятуринської: «Батьківщини чудний міт» і відгомін з Ніцше: «– Той, Хто дав Життя, / помер» [2, с. 259].

До збірки ввійшли також переклади з Генрі Лонгфелло, Максима Богдановича, Лариси Геніюш, Ля-Ксу-Фенг, Пан-Тсі-Ун.

Більшість віршів «Чар-зілля» (усього 33 мініатюри) – монологи самих лікарських рослин без втручання авторки; трапляються історичні ремінісценції: згадки про січовиків, Байду, Сагайдачного, християнські мотиви; наскрізний образ Св. Пантелеймона – цілителя, покровителя лікарів і повитух. З текстів слідно, що для творення поетичного «гербарію» Лятуринська опрацьовувала спеціальну літературу й відтак завіршувала наукову інформацію, часто подаючи в заголовках латинські назви: «Кропива (*Urtika dioica*)», «Живокіст (*Symphytum officinale*)», «Полин (*Artemisia Absintium*)» тощо.

Явно автобіографічних віршів у Лятуринської зовсім небагато: «Філігран», «Не знаю, як це почалось...» (зб. «Княжа емаль»); «Мамі», «Сестрам» (зб. «Веселка»); «Хутору “Ліс”», «Друзям» (зб. «Туга»). Натомість поетеса сумлінно виконувала своє призначення «обраної» жити «життям прадавнім», об'єднувати давнє і тогочасне, своє і предківське («прапрабабині цвітуть моїми травні»), бути речницею всього українського жіноцтва («Я женьчуг Ярослав-

ни вийму із шухляди» [2, с. 95] – «Філігран»), оспівувати рідну природу, художньо фіксувати рідні звичаї.

Лятуринська перекладала настроєво близькі їй фольклорно-романтичні вірші – окрім названих вище, найбільше – з Павела Явора, ще з Фердинанда Фрайліграта, Ніколая Гумільова.

Прозова автобіографічна збірка Лятуринської «Материнки» (нап. 1942, видана 1946 р. у Вінніпегу) – це однойменний із назвою збірки ліричний заспів і дев'ять новел із життя дітей і тварин: «Лялька», «Мамурка», «Буцьо», «Ростик» та ін. – данина «щасливому» (як стверджувала авторка в листуванні з Галиною Лашенко [1, с. 765]), а насправді – драматичному (через людську, а точніше, нелюдську жорстокість) хутірному дитинству письменниці. У центрі – образ світлої, ніжної, доброї, лагідної, але сумної та душевно самотньої мами.

Збереглися також іще дві недатовані проби поетичної прози Лятуринської: зворушлива новелетка – «уривок» «З денника» (про капітуляцію мрій перед реальністю) і «Бай-казка» – ідеалізована, фольклоризована оповідка про настання Весни – характерний для Лятуринської синтез язичницьких та християнських мотивів; завершується пуантом знов-таки про Мрію, але вже – Вершинну: «<...> ходив по полю Хтось, ще Незнаний, Хто поки був тільки Мрією людей і тільки Задумом Єдиного. <...> Він – Найдобріший. Адже Він – Вічне Життя. Він – Воскреслий Христос». [2, с. 504].

Стрибокподібний висхідний вектор письменницької еволюції Оксани Лятуринської, а водночас її ліричної героїні зумовлений як зовнішніми (об'єктивними), так і внутрішніми (суб'єктивними) чинниками. Реальна доля Лятуринської – це сув'язь драматичних, трагічних життєвих обставин та особистісних психологічних комплексів: деспотичного батька, раннього сирітства (матір утратила 17-річною), самоти, прогресуючої глухоти, бездержавної Вітчизни, еміграційного відчуження («Таж серце – висохла латаття, // таж серце – корабельна снасть!» [2, с. 97]). Рятувалася освітою та багатогранним творчим самовираженням.

Пройшовши гідно й плідно земний шлях, Оксана Лятуринська – поетеса, новелістка, скульпторка, керамістка, художниця, лялькарка, писанкарка – залишила нащадкам зворушливі багатогранні лірико-поетичні сповіді, розмисли, бачення й передбачення, бажання і

побажання талановитої волелюбної українки, речниці гуманності й державності – для збагачення духового потенціалу нації, утвердження культуротворчого ідеалу. Лятуринська зуміла створити неповторний мистецько-словесний пантеїстичний, історико-релігійно-філософічно-міфологічний світ, у якому домінують об-

рядовість, ритуальність, гармонійність або туга за ними, утверджується цілісна, сильна й культурна людина, ідеальна Українська Держава.

Напрацювання статті відкривають перспективи дальшого докладного дослідження мінливої та багатоголосої поезії Оксани Лятуринської.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лашченко Галина. Оксана Лятуринська // Лятуринська Оксана. Зібрані твори. Торонто: Видання Організації Українок Канади, 1983. С. 765–783.

2. Лятуринська Оксана. Зібрані твори. Торонто: Видання Організації Українок Канади, 1983. 813 с.

3. Маланиук Євген. Поезії // Львів: УПП ім. Івана Федорова; «Фенікс Лтд», 1992. 686 с.

4. Шевельов Юрій. Над купкою попелу, що була Оксаною Лятуринською // Лятуринська Оксана. Зібрані твори. Торонто: Видання Організації Українок Канади, 1983. С. 9–67.

REFERENCES

1. Lashchenko Halyna. *Oksana Liaturynska* // Liaturynska Oksana. *Collected Works* [Zibrani tvory]. Toronto: Ukrainian Women Organization. Toronto-city Branch, 1983. P. 765–783.

2. Liaturynska Oksana. *Collected Works* [Zibrani tvory]. Toronto: Ukrainian Women Organization. Toronto-city Branch, 1983. 813 p.

3. Malaniuk Jevhen. *Poetry* [Poeziji]. Lviv, 1992. 686 p.

4. Shevelov Yurii. *Above the pile of ashes that was Oksana Lyaturinskaya* [Nad kupkoju popelu, shcho bula Oksanoyu Liaturynskoyu] // Liaturynska Oksana. *Collected Works* [Zibrani tvory]. Toronto: Ukrainian Women Organization. Toronto-city Branch, 1983. P. 9–67.